

Prvky III.A skupiny – p¹ prvky – B, Al, Ga, In, Tl

charakteristika:

- 3 valenční elektrony → elektronová konfigurace – ns² np¹ –
- kromě B _____, všechny ostatní jsou typické kovy
- ve skupině směrem dolů **klesá** stálost oxidačního čísla _____ a **roste** stálost oxidačního čísla _____
- směrem dolů roste _____ charakter oxidů:
B₂O₃ _____, Al₂O₃ _____, Tl₂O _____

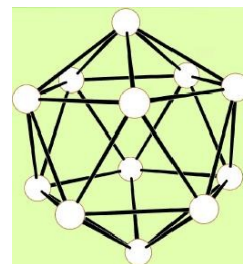
BOR

výskyt:

- minerál _____ Na₂[B₄O₅(OH)₄].8H₂O, _____ H₃BO₃ – oba ve vulkanických oblastech

vlastnosti:

- diagonálně podobný křemíku:
  -
  -
  -
  -
- pevná, černá, velmi tvrdá, žáruvzdorná látka
- několik modifikací, jejíž základem je jednotka B₁₂ (ikosaedr)

výroba:

- redukce oxidu boritého hořčíkem:
- velmi čistý se připravuje redukcí bromidu boritého vodíkem za teploty 1000°C a pomoci Ta vláknů:

použití:

- kovový bor se používá v letecké a raketové technice
- sloučeniny boru jsou součástí pracích prášků (peroxoboritany), které mají bělicí účinky
- výroba skla, porcelánu, glazury

sloučeniny:

- za laboratorní teploty se slučuje pouze s fluorem:
- s ostatními prvky reaguje za zvýšené teploty (kromě H)

1) OXID BORITÝ –

- bezbarvá sklovitá látka
- vzniká hořením boru:
- hydrolýza:

2) NITRID BORITÝ –

- vzniká spalováním boru v dusíkové atmosféře:

3) KYSELINA BORITÁ –

- bílá krystalická látka
- rovinné molekuly poutány do vrstev pomocí _____ můstků:

- slabá _____sytná kyselina → ve vodném roztoku se téměř neionizuje
- díky antiseptickým účinkům se její vodný roztok užívá v očním lékařství jako _____
- používá se v jaderném reaktoru k řízení výkonu
- nebezpečná látka, která může poškozovat reprodukční schopnosti

4) BORIDY –

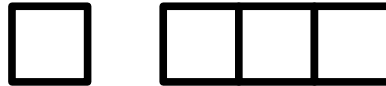
- obdoba silicidů či karbidů → velmi tvrdé, chemicky inertní, tepelně i elektricky vodivé
- příkladem je B_4C – _____

5) HALOGENIDY – BX_3 – bezbarvé látky, které přebírají skupenství halogenů

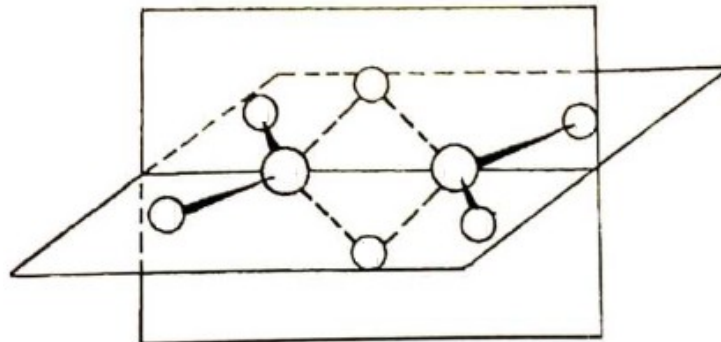
- F^- a Cl^- _____, Br^- _____, I^- _____

6) BORANY – VCHS

- B: _____

- základní sloučeninou není BH_3 (boran), ale B_2H_6 (diboran):

- z energetického hlediska není výhodné BH_3 , ale B_2H_6 , protože má dvojnásobný počet elektronů
- každý atom boru je obklopen čtyřmi atomy H, přičemž dva z nich jsou společné oběma B

↓

spojení atomu B zprostředkovávají dva atomy H

↓

dva typy vazeb:

○

○

- mají rozmanité struktury a využití
- některé připomínají uhlovodíky
- video: https://www.youtube.com/watch?v=W1CPIXNJJM4&feature=emb_logo